Bestuursplatform Energietransitie NZKG 9 september 2021

Agendapunt 3 – Cluster Energie Strategie NZKG (CES1.0)

Gevraagde besluiten:

1. **In te stemmen met de CES 1.0 NZKG als resultaat van het regionale samenwerkingsproces van industrie, netbeheerders en betrokken overheden in het Noordzeekanaalgebied. Met als belangrijkste punten:**
   - **De ambitie van het industriële cluster Noordzeekanaalgebied om 50% CO_2-reductie in 2030 te realiseren, en daarmee bij te dragen aan de landelijke opgave voor de Industrie van CO_2-reductie in 2030.**
   - **Overzicht van de te realiseren energie-infrastructuur projecten (elektriciteit, waterstof, CCS en warmte/stoom) die randvoorwaardelijk zijn voor de partijen in het NZKG om deze reductie te kunnen realiseren.**

2. **In te stemmen met het indienen van de CES 1.0 bij het Ministerie van EZK ten behoeve van de MIEK-procedure.**

3. **In te stemmen met het nader uitwerken van de in de CES 1.0 genoemde afzonderlijke projecten en de CES 1.0 als input in te brengen in de Verstedelijkingsstrategie en het NOVI-traject.**

Toelichting

Aanleiding en ambitie
Om de klimaatdoelen van het klimaatakkoord te halen stellen de zes industrieclusters een Cluster Energie Strategie (CES) op[1] om inzichtelijk te maken welke energie-infrastructuur nodig is ten behoeve van de verduurzaming van de industrie. Tijdig beschikbare energie-infrastructuur is een randvoorwaarde voor het behalen van de afgesproken klimaatdoelen, het behouden van de aanwezige industrie en aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en innovatie. Bestaande infrastructuur moet uitgebreid (elektriciteit) of nieuw ontwikkeld worden (waterstof, CO_2, warmte). De CES stelt overheden, netbeheerders, bedrijven en energieproducenten in staat dit beter op elkaar af te stemmen en te versnellen.

In het NZKG heeft het projectbureau NZKG namens het Bestuursplatform Energietransitie de CES 1.0 NZKG opgesteld.

De CES 1.0 is de eerste Cluster Energie Strategie in een meerjarig traject waarbij iedere twee jaar een herijking plaatsvindt. Door dit cyclische proces kunnen nieuwe gesprekspartners, nieuwe technologie, veranderende omstandigheden en voortschrijdend inzicht steeds effectief en tijdig worden opgenomen in de CES. Eerder zijn de Bouwsteen CES (april 2021) en het Addendum CES (juni 2021) door Gedeputeerde Stigter namens het Bestuursplatform Energietransitie NZKG ingediend bij het Ministerie van EZK.

[1] Kabinetsbesluit naar aanleiding van het advies van de Taskforce Infrastructuur Klimaatakkoord Industrie (TIKI)

Energie infrastructuur projecten
Op basis van deze stukken zijn drie sleutelprojecten van nationaal belang geïdentificeerd die voorlopig zijn geselecteerd voor het Meerjarenprogramma Infrastructuur Elektriciteit en Klimaat (MIEK):

1. Verzwaring van het elektriciteitsnet (acht deelprojecten);
2. Aanleg van de Regional Integrated Backbone (RIB) voor waterstof tussen IJmuiden en de Amsterdamse haven;
3. CO_2-netwerk (Athos) voor opslag van CO_2 onder de Noordzee.

De CES 1.0 bevat in aanvulling op de eerder ingediende documenten een regionale programmering (projecten van regionaal belang) en een eerste indicatie van de impact van de energie infrastructuurprojecten op ruimte-, milieu- en economisch vlak.

De opgenomen projecten van regionaal belang zijn;

1. Een stoomnet in de Amsterdamse Haven
2. Een lokaal waterstofnet in de haven (H2avennet)
3. Een waterstofnet voor Zaandam (ZaannetH2)
4. De verzwaring van het regionale elektriciteitsnet
5. Een (rest)warmtenet van de industrie in de IJmond

Eerste indicatie ruimtelijke en milieu-impact
In deze rapportage geven we een eerste indicatie van de ruimtelijke en milieu-impact van de energie infrastructuur projecten.

De projecten in de CES NZKG zijn nodig voor de industrie in het gebied om te kunnen verduurzamen en de doelstellingen uit het Klimaatakkoord in 2030 te behalen. De industrie in het NZKG kan met deze projecten de CO-2 reductie van 50% in 2030 realiseren . Naast CO_2-reductie leveren de projecten in de CES ook een fijnstof reductie van 35% en een NOx reductie van 35%. Hiermee dragen de projecten in de CES bij aan behoud van huidige directe en indirecte werkgelegenheid en bieden de in deze CES voorgestelde energie-infrastructuur projecten een nieuw perspectief op de arbeidsmarkt. Hiervan profiteren naar verwachting zowel de bestaande energiesector als andere sectoren in de maakindustrie, die relevante (toe)leveranciers zijn voor specifieke systemen, componenten en onderdelen nodig voor de energie-infrastructuur. Ook trekt het nieuwe (innovatieve) bedrijvigheid aan, met name rondom waterstof en CCU.

Ruimtelijke inpassing

De meeste elektriciteitsprojecten en tracés lijken inpasbaar. Wel vragen de afzonderlijke projecten nog nadere afstemming en uitwerking en zijn er ten aanzien van een aantal zoekgebieden nog uitdagingen.

De Regional Integrated Backbone (RIB) waterstof maakt voornamelijk gebruik van bestaande gasleidingen. De elektrolysers Tata en Vattenfall (Hemweg) komen op respectievelijke eigen terreinen. Aandachtspunten in de verdere uitwerking zijn hierbij o.a. milieu (geluid) en veiligheidscontouren.

Voor het H2avennet loopt een verkenning (3 opties) voor de nieuwe leidingen in het havengebied. De plannen voor ZaannetH2 bevinden zich nog in een vroege fase en hebben nog geen concrete uitwerking.

Voor het tracé voor CCS van Athos kunnen bestaande leidingen worden hergebruikt. Het compressorstation zal op Tata terrein komen, hiervoor worden drie mogelijke locaties verkend. In de toekomst is aansluiting van AEB op Athos een mogelijkheid. Er zal dan

een nieuw leidingdeel moeten worden aangelegd en er zal een compressorstation bij AEB komen te staan. Andere CCS opties voor AEB zijn aansluiten op Rotterdam/OCAP of vervoer van vloeibaar CO_2 via schip.

Warmte/stoom: voor het stoomnet in het Westelijk havengebied Amsterdam zijn drie tracé opties gedefinieerd. De ruimtelijke inpassing hiervan wordt verkend maar kent op enkele plekken knelpunten.
Het warmtenet IJmond bestaat uit warmtenetten in deelgebieden die uiteindelijk met elkaar verbonden moeten worden met een warmtebackbone die ook het kanaal doorkruist. Voor het warmtenet in Velsen lopen contractgesprekken, de plannen in Beverwijk bevinden zich nog in de uitwerkingsfase.

Nadere ruimtelijke uitwerking van de afzonderlijke projecten en een integrale afweging in het kader van o.m. de Verstedelijkingsstrategie van de Metropoolregio Amsterdam (VS MRA) is noodzakelijk. De nadere uitwerking over de effecten op o.m. ruimte, milieu en leefbaarheid volgt in de concretiseringsfase van de projecten.

De ruimtelijke besluitvorming verloopt volgens bestaande planvormingsprocedures van de betrokken overheden en bestuurlijke gremia en in het kader van de verstedelijkingsstrategie, NOVI-gebied en Bestuursplatform NZKG.

Oproep Rijk
Tevens wordt in de CES 1.0 op een aantal punten een verzoek aan het Rijk gedaan welke noodzakelijk zijn om verdere uitvoering te geven aan de CES 1.0:

- Regulering van netbeheer (waterstof, CCS)
- Financiering van waterstofprojecten
- Vastleggen milieu- en veiligheidscontouren
- Verruiming mogelijkheid investeringen netbeheerders

Eerste, belangrijke stap in langjarig traject
Met deze CES 1.0 is de ambitie van het NZKG geformuleerd en zijn de projecten gedefinieerd, daarmee is de eerste stap gezet. De integrale ruimtelijke keuzes zullen echter nog moeten worden gemaakt in het kader van de Verstedelijkingstrategie en het NOVI-gebied NZKG. Deze integrale besluitvorming vindt onder meer plaats in het Bestuursplatform NZKG.

Ook de effecten van de afzonderlijke projecten op de ruimte, milieu (geluid, omgevingsveiligheid etc.), gezondheid, natuur en economie moeten nog nader worden uitgewerkt als onderdeel van het vergunningsverleningstraject. Mogelijk komen hier nog knelpunten naar voren en zullen mitigerende maatregelen nodig zijn.

Voorsortering Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK)
In de CES wordt een onderscheid gemaakt tussen regionale en nationale infrastructuur. Infrastructuurprojecten van nationaal belang kunnen geselecteerd worden voor het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK), vergelijkbaar met het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Op basis van de addenda heeft het Programma Infrastructuur Duurzame Industrie (PIDI) een voorsortering gedaan. Projecten zijn in deze voorsortering gescoord op vier criteria; urgentie, nationaal belang, robuustheid en klimaatwinst. Voor de projecten die op basis van deze criteria in aanmerking komen voor het MIEK wordt een startnotitie gemaakt. Dit

is ook het geval voor de drie sleutelprojecten in het NZKG (verzwaring elektriciteitsnet, de RIB en Athos). Op basis van deze startnotities wordt in het BO MIEK van 15 november 2021 besloten welke projecten geselecteerd worden voor het MIEK.

In startnotities worden de infrastructuurprojecten door EZK/PIDI in samenwerking met het NZKG verder uitgewerkt. Het Bestuursplatform besluit niet over de startnotities. Het Bestuursplatform kan de startnotities van de projecten in het NZKG wel inzien en schriftelijk reageren. Voorzitter van het BPF ET, gedeputeerde Stigter, zit namens het NZKG in de Stuurgroep PIDI, welke op 15 oktober bij elkaar komt ter voorbereiding op het BO MIEK van 15 november (zie tijdlijn).

Vervolgens zullen de relevante stakeholders de projecten verder uitwerken (volgens de MIEK-procedure- zie bijlage) met ondersteuning van het Rijk.



Vervolgstappen
Na vaststelling van de CES 1.0 in de colleges en in het Bestuursplatform Energietransitie NZKG wordt deze aangeboden aan de Provinciale Staten, gemeenteraden en wordt de omgeving geïnformeerd door middel van een of meer(digitale) bijeenkomsten waar de CES in de bredere context van de energietransitie wordt toegelicht.

31-08	Gedeputeerde Staten Provincie Noord-Holland
07-09	Colleges B&W IJmond, Amsterdam, Zaanstad, Haarlemmermeer
09-09	Bestuursplatform Energietransitie NZKG
15-09	Raadsinformatiebijeenkomst IJmond
30-09	Raad Haarlemmermeer
30-09	Commissie Amsterdam
Sept/okt/nov	Informeren omgeving
06-10	Raad Amsterdam
11-10	Provinciale Staten

Met de CES 1.0 worden de projecten nog niet in detail uitgewerkt. De afzonderlijke projecten kennen daarom vervolgens hun eigen besluitvormingsproces incl. MER-procedure (conform MIEK-procedure). Het 'wat' wordt vastgesteld, nog niet het 'hoe'.

Indien van toepassing zullen de afzonderlijke projecten met bijbehorend participatieproces in latere fase ter vaststelling in de verschillende Colleges en Raden worden voorgelegd.

Communicatie
In juli is op hoofdlijnen over de uitgangpunten voor het CES gecommuniceerd. Na indiening van de CES 1.0 op 15 september zal vanuit het Projectbureau NZKG over de verdere uitwerking gecommuniceerd worden. De Staten worden middels een technische

briefing voorafgaande aan besluitvorming geïnformeerd. De gemeenteraden in het gebied worden geïnformeerd in de raadsinformatiebijeenkomst IJmond op 15 september.

Bijlage A – voorgaande stappen in het CES-proces

Totstandkoming CES 1.0
Eind 2020 is begonnen met het opstellen van de CES NZKG. De CES bouwt voort op het Regioplan NZKG. In het NZKG is besloten dit vanuit het Bestuursplatform Energietransitie NZKG te doen[2]. In de eerste fase is door middel van interviews geïnventariseerd hoe energievraag en –aanbod zich naar verwachting ontwikkelen richting 2030 en 2050. Dit is naast de investeringsplannen en scenario's van de netbeheerders gelegd. Begin april zijn deze resultaten opgeleverd in de vorm van de Bouwsteen CES NZKG. Belangrijkste conclusies daaruit zijn dat:

- de elektriciteitsvraag in het NZKG sterk toeneemt en de centrale opwek daalt (NZKG wordt netto importeur van elektriciteit in plaats van netto exporteur),
- waterstof vraag en aanbod toenemen (gaat redelijk gelijk op),
- er interesse is bij de industrie om meer warmte te gebruiken dan nu het geval is,
- er geen knelpunten worden verwacht op het gasnetwerk,
- CO_2-infrastructuur voor CCS van groot belang is omdat het aanbod van CO_2 groter is dan de vraag.

In de periode daarna is verder gewerkt aan het definiëren van concrete infrastructuurprojecten die deze verwachte ontwikkelingen moeten faciliteren. Deze projectenlijst vormt samen met de contouren van bijbehorende investeringsagenda het Addendum CES NZKG dat begin juli is opgeleverd. In het NZKG zijn drie sleutelprojecten geïdentificeerd die zijn ingediend voor het MIEK:

1. Verzwaring van het elektriciteitsnet (negen deelprojecten);
2. Aanleg van de Regional Integrated Backbone (RIB) voor waterstof tussen IJmuiden en de Amsterdamse haven;
3. CO_2-netwerk (Athos) voor opslag van CO_2 onder de Noordzee.

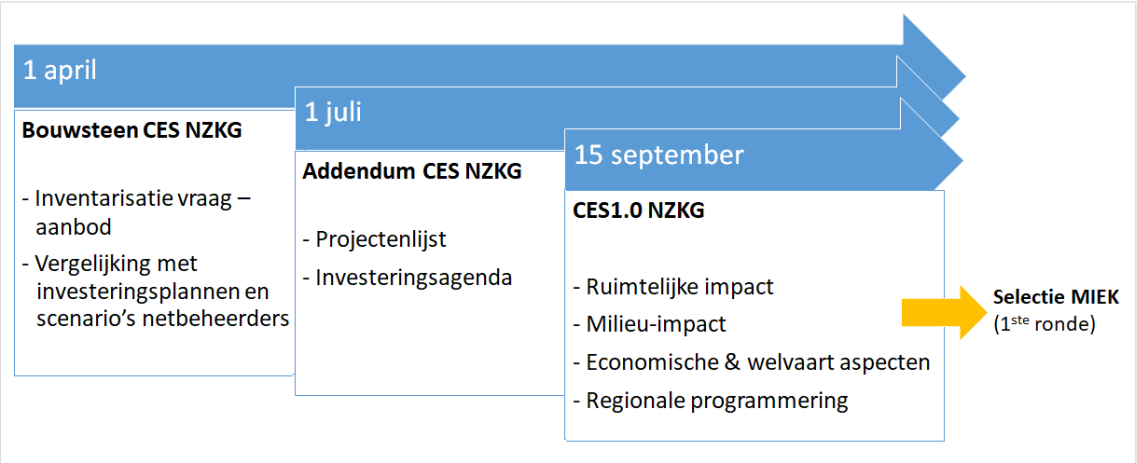

Figuur 1: gefaseerde totstandkoming CES1.0

Op 15 september wordt de definitieve CES 1.0 opgeleverd. Dit wordt de CES 1.0 genoemd omdat dit de eerste Cluster Energie Strategie is van een structurele cyclus waarbij iedere twee jaar een herijking plaatsvindt.

[2] BPF ET NZKG 7 september 2020

Bijlage B - MIEK procedure

MIEK-procedure
De CES'en, het PIDI en het MIEK zijn nieuw in het leven geroepen omdat het niet tijdig beschikbaar zijn van energie-infrastructuur een knelpunt dreigt te worden voor verduurzaming van de industrie en dus het behalen van de afgesproken klimaatdoelen. Omdat dit nog in de beginfase zit is e.e.a. nog niet uitgekristalliseerd. De totstandkoming van de CES'en en de aanpak van het PIDI en MIEK is een iteratief proces waarbij wordt gekeken waar in de praktijk behoefte aan is.

Het MIRT wordt als uitgangspunt genomen voor het MIEK. De MIEK-procedure en MIRT-systematiek volgen dezelfde stappen. Hierin wordt van breed naar specifiek getrechterd. Het overkoepelende doel waar het MIEK aan bijdraagt is het Klimaatakkoord. Het MIEK gaat over tijdige beschikbaarheid van energie-infrastructuur om de klimaatdoelen te kunnen behalen. Specifiek voor verduurzaming van de industrie, voeden de CES'en het MIEK. Opname in het MIEK betekent dat nut en noodzaak van het project niet meer ter discussie staat. Met verkenningen, plan- en FEED-studies, pilots, knelpuntanalyses en het aanreiken van oplossingen versnelt PIDI de MIEK-projecten, van tekentafel tot uitvoering. Binnen het MIEK leidt dit stapsgewijs tot helderheid en besluitvorming over nut en noodzaak, eigenaarschap, juridische vastlegging, financiering en de ruimtelijke inpassing. Voordelen van MIEK zijn de integrale afweging, versnelling en financiële ondersteuning van het Rijk.

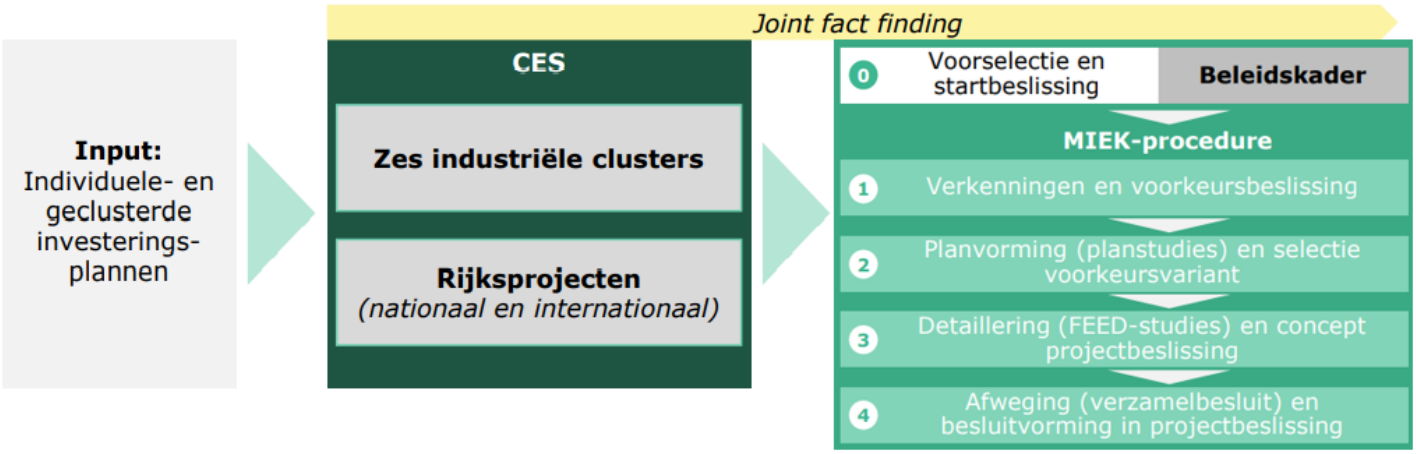

Figuur 2: van CES tot MIEK en de stappen binnen de MIEK-procedure

De eerste stap in de MIEK-procedure is verkenning. In deze fase worden de oplossingsrichtingen in kaart gebracht en stellen cluster-partijen de voorkeursoplossing vast. Het is voor te stellen dat, net als bij het MIRT, er een plan-m.e.r. start wanneer er zicht is op alternatieven/oplossingsrichtingen. Het MIEK kijkt naar nut en noodzaak, urgentie en nationaal belang. Welke projecten dragen het meest bij aan het overkoepelende doel?

Onderdeel van de verkenning is de ruimtelijke inpassing. Hierbij wordt aangegeven of de voorgestelde oplossingsrichtingen aansluiten bij bestaande ruimtelijke trajecten op het gebied van ruimtelijke effecten en inpassing, inpassing RCR procedure en milieu effecten en inpassing m.e.r.-procedure. In deze fase zal voor de MIEK projecten de m.e.r.-procedure gestart worden met conceptnotitie reikwijdte en detailniveau. De MER wordt

opgesteld volgens de m.e.r.-systematiek en inspraak omgeving op doel, milieu-, klimaat- en gezondheidseffecten en alternatieven.

Er bestaat dus een trapsgewijze besluitvorming via plan-m.e.r. (strategische afwegingen) naar project-m.e.r. (concrete invulling). Naar verwachting zal voor alle MIEK-projecten een MER moeten worden opgesteld. Welk type hangt o.a. af van tracé lengte, spanningswaarde (kV) etc.

De besluitvorming over ruimtelijke inpassing vindt vervolgens conform bestaande planologische procedures in de regio plaats. Uitgangspunt is dat de MIEK-procedure trajecten versnelt, zonder afbreuk te doen aan draagvlak en belangen. Daarom worden de procedures voor ruimtelijke inpassing en het vergunningentraject integraal overgenomen binnen bestaande procedures. Voor de projecten Athos, RIB en 380kV tracés is Rijk/provincie bevoegd gezag, voor de lokale infrastructuur en onderstations is provincie/gemeente bevoegd gezag.